

УДК 378. 4 (477.43-21): 94: 37.014: 008:061.1

Т.В. Білецька, В.А. Дубінський

**Співпраця колективу історичного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка з органами освіти, культурними
закладами і громадськими організаціями Хмельниччини:
форми, зміст і результативність**

У статті розглядаються основні напрямки співпраці історичного факультету КПНУ імені Івана Огієнка із органами освіти, громадськими організаціями, культурними закладами Хмельниччини. Зокрема, взаємодію факультету із Державним Архівом Хмельницької області (ДАХО), Кам'янець-Подільською центральною бібліотекою імені Кості Солухи, Кам'янець-Подільським державним музеєм-заповідником, Хмельницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України та Кам'янець-Подільською організацією НСКУ.

Окремо проаналізовано багатопрофільну співпрацю історичного факультету із Кам'янець-Подільським міським управлінням освіти та науки й районними відділами освіти: проведення наукових методологічних та методичних семінарів для вчителів історії міста, районів, області, співпраця по лінії МАН, проведення II етапу Всеукраїнської олімпіади з історії, підготовка учнів шкіл до ЗНО.

Представлено також основні шляхи співпраці історичного факультету із мережею всеукраїнських та місцевих громадських організацій та об'єднань: Кам'янець-Подільський осередок об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, ГО «Творче об'єднання письменників та художників «Кам'яний острів», Громадського об'єднання СД платформа Кам'янець-Подільського, ГО Активна громада.

Підкреслено, що така різноаспектна співпраця розширює професійне самовизначення студентської молоді, дозволяє набутти їй практичного професійного досвіду.

Ключові слова: вища освіта, громадська організація, громадська ініціатива, культурні заклади, органи освіти, публічні заходи, соціалізація, співпраця.

Сучасна соціокультурна ситуація вимагає формування й розвитку у молоді якостей ініціативного, самостійного суб'єкта, здатного усвідомлювати і відстоювати власні права та обов'язки, творчо й активно будувати свої відносини в різних сферах життєдіяльності, якісно та професійно виконувати завдання професійної діяльності.

Провідною функцією вітчизняної освіти визнано становлення людини як суб'єкта перетворення соціуму, формування нових стандартів суспільного життя на основі цінностей саморозвитку, самоосвіти, самоврядування. Водночас, сьогодні виникає необхідність виховання індивіда в процесі конструктивної співпраці з представниками різних соціальних інститутів та становлення його як фахівця. Сучасна система вищої освіти передбачає розвиток і становлення особистості людини як професіонала впродовж усього життя і тому повинна надати окремій особистості свободу у виборі освітніх траєкторій відповідно до її здібностей, запитів і можливостей.

Налагодження співпраці та ефективної взаємодії освітніх установ з іншими інститутами громадянського суспільства на сучасному етапі набуває своєї актуальності в різних напрямках, особливо у сфері соціального становлення та розвитку молоді. Її осмислення має важливе наукове значення. Об'єктом чисельних досліджень - як вітчизняних, так і зарубіжних, стають найбільш ефективні форми співпраці інституцій громадянського суспільства, діалектика їх відносин. Що стосується конкретних форм, принципів, методів такої взаємодії, а також моделей розширення співпраці, однак означене питання заслуговує на більш детальний розгляд. Так, залишається мало розкритою проблема співробітництва різних культурних закладів, громадських організацій із закладами освіти, критеріїв його ефективності. Саме недостатня наукова розробка даного питання зумовила вибір напрямку дослідження, об'єктом якого стали механізми співпраці історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка з різними інститутами громадянського суспільства у сфері державної молодіжної політики. Метою, в свою чергу, визнання шляхів удосконалення механізмів такої співпраці.

Фахова професійна підготовка майбутніх істориків передбачає не лише формування теоретичного базису, а й практичних навичок роботи із документами. Останнім часом активізувалася співпраця факультету із Державним архівом Хмельницької області (ДАХО), директором якого є випускник історичного факультету 1982 р. В. Байдич. Так, Кам'янець-Подільським національним університетом

імені Івана Огієнка було укладено угоду про співпрацю та проведення для студентів-істориків архівної практики на базі ДАХО.

Професор кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін Ю. Хоптяр входить до складу колегії обласного архіву, чисельністю 12 осіб. Вона систематично проводить засідання, у межах яких вирішуються питання збереження архівних матеріалів. Члени колегії активно співпрацюють із Хмельницькою обласною радою в контексті збільшення матеріальних інвестицій до бюджету ДАХО у зв'язку із перевезенням сюди частини архівних документів, які зазнали ушкоджень під час пожежі 2003 р.

Нагадаємо, що 10 квітня 2003 р. сталася пожежа в Кам'янець-Подільському міському державному архіві, що завдала втрат та руйнувань Національному архівному фонду, постраждало 100 тис. унікальних архівних документів. Наказом Державного комітету архівів України зобов'язано перевести документи з м. Кам'янця-Подільського до м. Хмельницького. Для ліквідації наслідків катастрофи було виділено 400 тис. грн., створено Центр реставрації, придбано необхідне обладнання [1, с. 6]. Викладачі та студенти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка історичного факультету активно допомагали у перевезенні та систематизації фондів до ДАХО.

Колегія систематично готує та здійснює презентацію видань нових збірок документів. До останнього також активно долучаються працівники історичного факультету, зокрема професори Л. Баженов, О. Завальнюк, А. Філінюк, доцент О. Комарницький. Професор О. Завальнюк також входить до складу упорядників серії видань «Праці Державного Архіву Хмельницької області», що видаються Державним Архівом Хмельницької області, Хмельницькою обласною громадською організацією архівістів та дослідників Поділля «Поклик віків»

Упродовж останніх років ДАХО став співорганізатором більше п'ятнадцяти наукових конференцій [1, с.7], серед яких проведення у 2009 р. Наукової конференції «Діяльність архівних, культурних, науково-освітніх установ у дослідженні явищ геноциду проти українського народу». У 2012 р. була проведена наукова конференція, присвячена 90-річчю створення Державного архіву Хмельницької області. Результатом роботи якої, стало видання «Архівна справа Хмельниччини. Збірник документів, матеріалів і світлин» [1].

Співпраця історичного факультету із ДАХО набуває важливого значення в контексті підготовки магістрів спеціальності «Архівознавство» з 2012 р. та на заочній формі «Архівознавство.

Документознавство. Бібліотечна справа» з 2017 р. Студенти мають можливість пройти виробничу практику на базі архіву, сформувати практичні навички роботи із документами, що суттєво підсилює їх професійну підготовку. У грудні 2017 р. при сприянні д. і н., завідувача кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін О. Федькова студенти магістранти спеціальності відвідали установу, де для них було проведено екскурсію відділами та підрозділами архіву.

Залишається поширеною практика роботи на базі архіву студентів випускових курсів історичного факультету, які працюють над бакалаврським, дипломними та магістерськими проектами. Допомогу у підборі та опрацюванні матеріалів їм надають випускники нашого факультету, а сьогодні співробітники ДАХО: В. Байдич, В. Галатир, Ю. Олійник, Л. Латер.

Вважаємо, що співпраця ДАХО з історичним факультетом КПНУ імені Івана Огієнка залишається і сьогодні перспективною та багатогранною: спільна підготовка і видання збірників, публікацій, статей у місцевих періодичних виданнях, підготовка радіо-, телепередач, організація тематичних виставок, лекцій, екскурсій, «круглих столів», наукових конференцій, тематичних оглядів документів і т.д.

Історичний факультет активно співпрацює із мережею громадських організацій м. Кам'янець-Подільського. Серед них Кам'янець-Подільський осередок об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, який очолює відомий у місті громадський діяч С. Полятинчук та його заступник А. Паладійчук. У 2011 р. спільно з історичним факультетом була проведена всеукраїнська науково-практична конференція «Подільська Просвіта: історія та сьогодення» до 105-річчя від її заснування, де учасниками стали дослідники з Києва, Вінниці, Хмельницького, Кам'янець-Подільського та Дунаївців. За її результатами було надруковано збірник наукових статей та повідомлень [7].

У травні 2016 р. факультет став ініціатором проведення круглого столу, присвяченого 110-річчю створення Подільської «Просвіти» і 155-річчю від дня народження Костя Солухи, у якому брали участь д. і н., професори Л. Баженов, О. Завальнюк, В. Лозовий, к. і н. доценти В. Дубінський О. Комарніцький, аспірант В. Пагор [5, с.546]. За результатами роботи круглого столу були опубліковані підсумкові матеріали «Кость Солуха - людина, освітній діяч (до 150-річчя від народження та 110-річчя заснування Подільської «Просвіти»)» [5], які були подаровані в бібліотеки міста.

У листопаді 2016 р. за ініціативи Кам'янець-Подільського міського осередку об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка відбулася зустріч із директором Інституту національної пам'яті, істориком Володимиром В'ятровичем і директором галузевого Державного Архіву СБУ Андрієм Когутом. У ній взяли участь викладачі та студенти історичного факультету, вчителі історії міста, представники громадськості. Під час спілкування розглядалися питання польсько-українських взаємин періоду Другої світової війни та була презентована книга історика «Волинь - 43» невідома польсько-українська війна». Подібні заходи видаються нам надзвичайно корисними, адже сприяють формуванню у студентів істориків чіткої громадянської позиції, формують їх патріотичні почуття, розширюють їх історичний світогляд.

Важливим напрямком співпраці є спільне проведення на факультеті творчих зустрічей з відомими українськими письменниками сьогодення А. Курковим, І. Роздобудько, О. Забужко, братами Капрановими.

Активно є співпраця історичного факультету із Кам'янець-Подільською центральною міською бібліотекою імені Костя Солухи. Варто наголосити, що саме представники професорсько-викладацького складу факультету виступили із зверненням до міського голови М. Сімашкевича та депутатів Кам'янець-Подільської міської ради щодо перейменування центральної бібліотеки і присвоєння їй імені відомого на Поділлі освітнього та громадського діяча Кості Солухи.

У червні 2016 р. факультет долучився до проведення регіональної науково-практичної конференції «Бібліотечна справа на Поділлі: минуле і сучасність», присвяченій 150-річчю з дня заснування Кам'янець-Подільської центральної бібліотеки, у якій взяли участь д. і. н., професори Л. Баженов, О. Завальнюк, к. і. н., доценти В. Дубінський, О. Комарницький, к. і. н., старший викладач Л. Климчук, аспіранти В. Пагор, В. Покалюк [3, с. 547]. За матеріалами роботи конференції і за підтримки історичного факультету було видано збірку матеріалів [2].

Історичний факультет систематично поповнює бібліотечні фонди центральної міської бібліотеки імені Кості Солухи, а також її філій в різних куточках міста збірками наукових праць, матеріалів конференцій, круглих столів, монографій, підручників, посібників, виданих представниками професорсько-викладацького складу факультету. Так, фактично за сприяння та підтримки науково-педагогічних працівників факультету створено відділ краєзнавства і до нього було передано близько 500 примірників наукової, науково-

популярної, навчальної та методичної літератури з питань краєзнавства й регіональної історії.

Тісною і досить ефективною є співпраця історичного факультету із Кам'янець-Подільським державним історичним музеєм-заповідником. Вона здійснюється у декількох напрямках. В першу чергу, це організація зустрічей із відомими істориками України та світу. Так, у травні 2015 р. в рамках заходів, присвячених 125-річчю заснування Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника історичний факультет відвідав науковець з Києва, к. і. н., провідний науковий співробітник О. Кривошеїн. Він ознайомив студентів-істориків зі своїми науковими студіями, що стосуються проблем фемістології та ролі жінки в історії Запорізької Січі. Впродовж 2016-2017 рр. викладачі та студенти факультету мали можливість співпрацювати з к.і.н., старшим науковим співробітником Науково-дослідного центру «Охоронна археологічна служба України» Дмитром Чорноволим, досліджуючи пам'ятки трипільської культури в Старому місті та його околицях.

Іншим напрямком співпраці факультету і музею-заповідника є проведення спільних наукових конференцій і круглих столів.

З 2010 р. спільно з Кам'янець-Подільським музеєм-заповідником щорічно проводяться міжнародні науково-практичні конференції «Археологія@ Фортифікація України» (проведено сім заходів). За їх результатами видаються збірники матеріалів, де розглядаються питання археології в Україні, історіографії та джерельної бази археологічних та архітектурно-фортифікаційних досліджень.

У травні 2015 р. була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Музейна справа на Поділлі: історія і сучасність». На ній розглядалися проблеми історії музеїв Подільського краю, подвижництва музейної і краєзнавчої справи, культурно-освітнього життя Поділля. Учасниками заходу стали науковці з Дніпропетровська, Запоріжжя, Хмельницького, Вінниці, Кам'янця-Подільського та смт Меджибіж. За результатами роботи було надруковано збірник наукових праць [6]. А, у травні 2017 р. на базі заповідника при підтримці історичного факультету і Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка загалом, міської організації НСКУ було проведено круглий стіл на тему: «Політичні репресії на Поділлі: причини, сутність та наслідки». Учасниками заходу стали викладачі факультету д. і. н. професори Л. Баженов, О. Завальнюк, А. Філінюк, к. і. н., доцент О. Комарницький.

У 2014-2015 рр. спільно з музеєм-заповідником було проведено круглі столи з питань діяльності органів місцевого самоврядування у

Кам'янці-Подільському на різних етапах історичного розвитку. За їх результатами також підготовлено збірники наукових праць [8, 10].

Досить активно сьогодні здійснюється ще один напрямок спільної роботи факультету та музею-заповідника – це проходження студентами спеціальності «Історія» музейної практики. Співробітники музею допомагають їм оволодіти необхідними навиками роботи із музейними артефактами, організації та проведення екскурсійної діяльності, тощо.

Систематичною є співпраця історичного факультету із Хмельницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України (голова д. і. н., професор Л. Баженов) та Кам'янець-Подільською міською організацією НСКУ (голова к. і. н., доцент О. Комарніцький).

До складу міського осередку НСКУ входять викладачі факультету, журналісти, вчителі представники громадськості, усього 52 особи. Варто зауважити, що за кількісними та якісними показниками Кам'янець-Подільський міський осередок НСКУ є найбільшим в області. Члени міської організації вже не один рік співпрацюють з колегами з інституту історії, політології і етнології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, історичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, науковцями державних архівів Вінницької, Хмельницької та Житомирської областей, Хмельницького історичного музею, державного історико-культурного заповідника «Меджибіж», Кам'янець-Подільським державним історичним музеєм-заповідником, Національним історико-архітектурним заповідником «Кам'янець», Кам'янець-Подільською міською організацією Національної спілки журналістів України.

Діяльність міського осередку НСКУ є досить різноманітною:

- організація та участь у міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях;
- рецензування конкурсних робіт по лінії МАН;
- підготовка та видавництво навчальних посібників (до прикладу, В.Прокопчук «Шкільне краєзнавство»);
- краєзнавча робота серед учнівської молоді;
- потужна видавнича робота (так, впродовж 2011-2017 рр. було видано 48 монографій, 103 книги, брошури, 76 навчальних посібників);
- редагування наукових збірників (так, впродовж 2011-2017 рр. члени міської організації були відповідальними редакторами,

секретарями, членами редколегій 373 наукових збірників та бібліографічних покажчиків);

– участь у роботі спеціалізованих вчених рад, рецензування, опанування дисертацій;

– громадсько-наукова робота: надання консультацій щодо виконання тематичних запитів з генеалогії представникам США, Ізраїлю, Польщі, Росії, виявлення пам'яток архітектури міста та області, надання консультацій з історії архітектурних споруд НІАЗ «Кам'янець»;

– участь членів організації у створенні «Енциклопедії Хмельниччини» та підготовці ґрунтовної історії м. Кам'янця-Подільського;

– підготовка та систематичне оновлення матеріалів Інтернет-сайту «Кам'янець-Подільський історичний».

Дієвим та досить ефективним у контексті профорієнтаційної роботи є співпраця історичного факультету із Кам'янець-Подільським міським управлінням освіти та науки й районними відділами освіти. Робота у цьому напрямку є багатoproфільною:

– проведення наукових, методологічних та методичних семінарів для вчителів історії, правознавства міста, району, області;

– співпраця по лінії Малої Академії наук (МАН): керівництво науковими роботами, членство у журі конкурсу;

– підготовка та видавництво збірок, наукових студій учнів старших класів на історичну тематику;

– редагування, співавторство викладачів історичного факультету із учителями міста, району, області у підготовці та видавництві підручників, науково-методичних посібників;

– надання консультативних послуг, підготовка учнів шкіл до ЗНО з історії, конкурсів, олімпіад з історії;

– проведення I-II етапів Всеукраїнської олімпіади з історії.

Так, у березні 2017 р. за ініціативою Дунаївецької райдержадміністрації та відділу освіти, молоді та спорту (в. о. начальника І. Ісакова – випускниця історичного факультету) було проведено семінар учителів історії, української мови та літератури й іноземної мови на тему: «Гуманітарні науки, їх значення та практична спрямованість у сьогоденні». У його роботі брав участь декан факультету к. і. н., доцент В. Дубінський.

Роком раніше, у березні 2016 р. було проведено науково-методологічний семінар для вчителів історії Дунаївецького району. На ньому розглядалися актуальні проблеми вітчизняної історії та навчально-методичні аспекти їх розгляду на уроках історії в середній

та старшій школах. Участь у семінарі взяли декан факультету В. Дубінський, д. і. н., професор В. Степанков, професор, завідувач відділу історії України II світової війни Інституту Істрії АН України О. Лисенко. Було розглянуто дискусійні питання ранньомодерної історії України та питання сьогодення. В лютому 2018 р. з вчителями зустрілися д. і. н., професори В. Степанков, А. Філінюк, О. Завальнюк.

Подібні науково-методологічні семінари історичний факультет проводить для вчителів м. Кам'янець-Подільського. Щорічно напередодні нового навчального року викладачі факультету беруть участь у міському методологічному семінарі вчителів історії, де ознайомлюють їх із дискусійними питаннями викладання окремих історичних тем, новими методиками викладання історії.

Так, у березні 2017 р. в рамках заходів до 100-річчя від початку Української революції 1917-1921 рр. на факультеті організовано науково-методологічний семінар, присвячений зазначеним подіям національної історії. В його роботі брали участь вчителі суспільних дисциплін міста та району. До участі у семінарі долучилися декан факультету к. і. н., доцент В. Дубінський, науковці і викладачі кафедри історії України, д. і. н., професор О. Завальнюк, к. і. н., доценти С. Олійник, В. Стецюк, які презентували доповіді про національне державотворення у період УЦР, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії УНР, а також завідувач відділу рідкісних видань наукової бібліотеки Н. Крючкова презентувала раритетні видання, що зберігаються у відділі (часописи та газети доби революції 1917-1921 рр., новітня наукова та монографічна література).

Починаючи з 2015 р. щорічно на історичному факультеті, згідно з угодою з Кам'янець-Подільським міським управлінням освіти та науки на базі історичного факультету проводиться II етап Всеукраїнської шкільної олімпіади з історії для учнів міста. Провідні викладачі факультету долучаються також до підготовки переможців третього етапу олімпіади для участі у заключному всеукраїнському етапі.

Упродовж 2014-2018 рр. реалізовується проект щодо видання збірника наукових матеріалів за результатами роботи секцій гуманітарних, філософських і соціально-політичних наук МАН м. Кам'янець-Подільського. Деканатом історичного факультету підготовлено та надруковано п'ять випусків «Наукових студій учнів-старшокласників», у яких представлено повідомлення та статті близько 70 учнів шкіл, гімназій та ліцеїв м. Кам'янець-Подільського.

Цікавою і насиченою з точки зору різноманіття заходів є співпраця історичного факультету із громадською організацією «Творче об'єднання письменників та художників «Кам'яний острів».

За ініціативи ГО у 2015-2017 рр. було проведено Всеукраїнські форуми «Кам'яний острів», їх співorganizаторами були Кам'янець-Подільська міська рада, КПНУ імені Івана Огієнка, Національний історико-культурний заповідник «Кам'янець». Учасниками форумів були представники громадського сектору, незалежні ЗМІ, історики, архівісти, перекладачі, ілюстратори, психологи, соціологи, письменники, художники. Аудиторією форумів стали безпосередні учасники заходів, кам'ячани, гості міста, поціновувачі культури та мистецтва, студентська молодь, представники старших поколінь [4, с. 612].

Лева частка запланованих на форумах заходів здійснювалася на історичному факультеті. Серед яких:

- презентації періодики бібліотеки рідкісних видань для студентів І-х курсів і туристичного проекту “Твоя країна”;

- зустріч з істориком та редактором Миколою Климчуком (м. Київ) та обговорення майбутнього видання “Спогадів” Павла Скоропадського;

- відкрита лекція “Про що розповідають архіви КДБ?” історика, голови управління Українського інституту національної пам'яті Ігоря Кулика (м. Київ);

- зустріч з істориком, начальником відділу формування НАФ Центрального державного архіву зарубіжної україники Дмитром Решетченком (м. Київ);

- відкрита лекція «Використання кодування, шифрів і тайнопису в документах збройного підпілля ОУН-Б (кінець 1940-х – перша половина 1950-х років)» історика, наукового співробітника Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України Володимира Ковальчука (м. Київ);

- зустріч з письменницею, автором історичних романів та есеїстики на теми локальної історії, лауреатом Державної премії імені Т. Шевченка Галиною Пагутяк (м. Львів);

- відкрита лекція «Мемуарна спадщина Євгена Чикаленка (1919-1929 рр.). Особливості змісту та композиції» історика, наукового співробітника Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України Інни Старовойтенко (м. Київ);

- обговорення проблеми «Права дослідників генеалогії в архівах: міфи, законодавство та реальність» за участю директора Центру вивчення генеалогії «Пращур» Віктора Долецького (Вінниця);

– презентація на тему: “Філокартія історична – нова спеціальна історична дисципліна” істориком, директором музею К-ПНУ імені Івана Огієнка Іриною Паур (Кам’янець-Подільський) та інші.

Ці заходи відвідало більше 300 осіб, а власне викладачі та студенти факультету, вчителі міста та району, співробітники музею-заповідника, місцевих архівів.

Факультет завжди радо співпрацює і є відкритим для відомих митців, громадських діячів, спортсменів. Так, у березні 2016 р. студенти-історики мали нагоду поспілкуватися з знаним українським письменником, головою Хмельницької обласної організації Національної спілки письменників України та директором обласного літературного музею Василем Горбатюком, який презентував нове видання «Птиці над нами».

У листопаді 2016 р. на факультеті відбулася зустріч з координатором Громадського просвітницького проекту «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт» Кирилом Галушко. Було проведено також презентацію нових книг проекту: «Історія українського війська» і книжок із серії «Історія без цензури» «У кігтях двохглавих орлів». Творення модерної нації. Україна під спікерами Романових і Габсбургів», а також «Бій за волю» Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914-1921 рр.».

У березні 2017 р. в рамках поетичного фестивалю «Поділля-Орен» на факультеті відбулася зустріч із письменником та громадським діячем Сергієм Пантюком і поетом та музикантом Олексою Биком (вони є організаторами туру Україною, що спрямований популяризувати українську поезію і формувати мистецький простір). Відбулася презентація їх книг «Вірші на руці» (О. Бик) та «Так мовчав Заратустра» (С. Пантюк). Даний захід проводився за підтримки місцевого об’єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, яка, як уже зазначалося вище, активно співпрацює із історичним факультетом.

У лютому 2018 р. студенти історичного факультету мали можливість взяти участь у семінарі «Усна історія як метод і джерело». Організаторами якого є чеська громадська організація «Асоціація з міжнародних питань» в рамках проекту «Альтернативна освіта для українських шкіл» Міністерства закордонних справ ЧР, програми TRANS та при підтримці МОН України. Студенти отримали можливість познайомитися із особливостями використання методу усної історії при вивченні новітньої історії у школі. Для них була проведена лекція д.і.н., професором Полтавського державного педагогічного університету Ю. Волошиним і тренінги для практичної

реалізації отриманої інформації щодо організації та проведення анкетування, інтерв'ю, тощо. За результатами роботи всі студенти отримали сертифікати та набір науково-методичної літератури.

Ініціаторами цікавих заходів, що стають стартовим майданчиком для подальшої співпраці факультету із громадськими організаціями є студенти спеціальностей «Історія» та «Політологія». Так, у листопаді 2016 р студенти- активісти факультету брали участь у Всеукраїнському проєкті «Пам'ятати заради майбутнього», що проводився Інститутом політичної освіти та Представництвом Фонду Конрада Аденауера в Україні та Хмельницькій області. Також учасниками заходу стали 12 студентів з Харківських вишів, а експертами в обговореннях і дискусіях були історик, директор Інституту національної пам'яті В. В'ятрович, головний редактор «Історичної правди» В. Кіптані, відомий журналіст О. Зінченко, науковці та гості з Грузії та Молдови. Тематика заходу різноманітна: від актуальних проблем історичного минулого до сучасної геополітичної ситуації, що складається в Україні та її держав-сусідів.

Студенти спеціальності «Політологія» є учасниками, волонтерами та ініціаторами ряду громадських проєктів. Зокрема. День молоді, Форум «Кам'яний острів», Міжнародного кінофестивалю «Бруківка». Активно співпрацюють із Фондом громадської дипломатії, Інститутом демократії і регіональних ініціатив, Асоціацією випускників Програми стажування у ВР України та центральних органів виконавчої влади ГО «Ліги інтернів».

Досить потужною є діяльність Громадського об'єднання СД платформа Кам'янець-Подільського, створеного за ініціативи студентів четвертого курсу спеціальності «Політологія»: Ігоря Кирилюка, Олександри Сидорчук та Романа Шевчука. СД платформа - це українське громадське об'єднання прогресивних людей, що відстоюють право на гідне життя та справедливість. За два роки існування СД платформи у м. Кам'янці-Подільському її засновниками було організовано та проведено низку заходів, до яких залучалися студенти і викладачі історичного факультету. Згадаємо деякі із них:

- Жива бібліотека із людьми, що творять дозвілля у м. Кам'янець-Подільському (травень 2017 р.);
- участь у всеукраїнському дослідженні та міжнародній конференції «Чи хоче молодь політику» (червень 2017 р.);
- організація концерту до Дня молоді (червень 2017 р.);
- створення «Ліги об'єднаної молоді» м. Кам'янець-Подільського (червень 2017 р.);

- Жива бібліотека в рамках проведення фестивалю «Республіка» (серпень 2017 р.);
- участь у Кам'янець-Подільському форумі «Ініціативна молодь» (вересень 2017 р.);
- співпраця із Об'єднанням «Глобальні цілі сталого розвитку» в рамках спільного проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (листопад 2017р.);
- Жива бібліотека «Неофіційне про офіційне» із міським головою М. Сіماشкевичем (листопад 2017 р.);
- участь у форумі прогресивних людей «Україна може бути іншою» (лютий 2018р.);
- тренінг для активної молоді «OHHENKO-FORUM» (квітень 2018 р.).

Цікавою і насиченою є співпраця історичного факультету із Всеукраїнською ініціативою «Активна громада». Магістрант спеціальності «Політологія» Михайло Будурович є одним із координаторів Кам'янець-Подільського осередку цієї організації, що функціонує за підтримки Institute Respublika та NDI. Учасниками заходів, що організовує ГО Активна громада є студенти та викладачі історичного факультету. Серед найбільш цікавих проєктів відзначимо:

- проведення інфогодин серед кам'ячан на тему «Право вибору»;
- організація громадських слухань, публічних консультацій;
- дебатного турніру між студентами, викладачами навчальних закладів міста з політичних реформ;
- організація Клубу активної громади.

Не стоять осторонь студенти історичного факультету щодо співпраці та допомоги волонтерським і благодійним громадським організаціям. Так, уже більше десяти років триває співпраця факультету із Кам'янець-Подільським товариством дітей-інвалідів «Наша доля» (голова товариства Гетьман З. І.). Сьогодні членами товариства є 120 дітей-інвалідів віком від одного до вісімнадцяти років. Студенти та викладачі факультету щорічно у переддень Дня Св. Миколая та Міжнародного Дня інвалідів організують збір коштів, одягу, іграшок. Реагують на систематичні звернення щодо допомоги, виступають волонтерами у різних благодійних проєктах.

Насамкінець зауважимо, що участь студентської молоді в діяльності наукових, культурних, громадських організацій розширює її професійне самовизначення, дозволяє набути практичного професійного досвіду, розвитку як особистісних, так і професійних навичок, сприяє усвідомленню майбутньої професійної діяльності,

ефективних шляхів соціальної взаємодії. В свою чергу, участь студентської молоді у діяльності громадських організацій прискорює процес її соціалізації, перетворення соціального досвіду в установки, цінності, орієнтації, сприяє засвоєнню нею соціальних норм і ролей, її самовираженню та професійному удосконаленню.

Історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка зокрема, і надалі формуватимуть стратегію свого розвитку у відповідності із означеними принципами.

Список використаних джерел і літератури

1. Архівна справа на Хмельниччині: Збірник документів, матеріалів і світлин / редкол.: Баженов Л.В., Байдич В.Г. (відп. ред.), Завальнюк О.М. (наук.ред.) та ін. Хмельницький: ТОВ «Поліграфіст-2», 2012, 416 с.

2. Бібліотечна справа на Поділлі: історія і сучасність. Матеріали науково-практичної конференції м. Кам'янець-Подільський, 21 червня 2016 р. / [редкол.: В.А. Дубінський (голова), О.М. Завальнюк, Л.В. Баженов та інші.], Кам'янець-Подільський, 2016, 94 с.

3. Дубінський В. А., Газін В. В. Хроніка наукового життя історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у 2016 р. // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2016. Т.23: Присвячено 150-річчю від дня народження М.С. Грушевського. С. 543-553.

4. Комарова О.О. Культурний форум «Кам'яний острів – громадська ініціатива кам'янчан» // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2016. Т.23: Присвячено 150-річчю від дня народження М.С. Грушевського. С. 611-616.

5. Кость Солуха - людина, освітній і громадський діяч (до 150-річчя від дня народження та 110-річчя від заснування Подільської «Просвіти»). Збірник матеріалів круглого столу. Кам'янець-Подільський: КПНУ імені Івана Огієнка, 2016. 64 с.

6. Музейна справа на Поділлі: історія і сучасність: збірник наукових праць за підсумками Всеукраїнської наукової конференції, м. Кам'янець-Подільський / [редкол.: В. С. Травінський (голова), Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк та інші.], Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2015. 272 с.

7. Подільська «Просвіта»: історія та сучасність: Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка. 2011.172 с.

8. Самоврядування у Кам'янці-Подільському: історія та сучасність: збірник наукових повідомлень за підсумками круглого столу / [редкол.: В. А. Дубінський (голова) та інш.]. Кам'янець-Подільський, 2014. 58 с.

9. Симончук Г. М. Вплив громадських організацій на професіоналізацію студентської молоді // Актуальні проблеми соціальної сфери: [збірник наукових робіт викладачів і студентів] / за заг. ред. Н. П. Павлик. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С.130-131.

10. Формування та діяльність місцевих державних адміністрацій та самоврядування в період Української революції 1917 -1920 рр.: матеріали круглого столу, м. Кам'янець-Подільський, 2 липня 2015 р. / [редкол.: В.Травінський (співголова), В. Дубінський (співголова), О.Комарницький (співголова), С. Копилов та інш.]. Кам'янець-Подільський, 2015. 84 с.

Tatiana Biletska, Volodymyr Dubinskiy

The cooperation of the staff of the Department of History of Kamianets-Podilskiy National Ivan Ohiienko University with education authorities, cultural establishments and civil society organizations of Khmelnytskyi region: ways, content and results

The article represents the main ways of cooperation of the Department of History of Kamianets-Podilskiy National Ivan Ohiienko University with education authorities, cultural establishments and civil society organizations of Khmelnytskyi region. In particular, we talk about the collaboration of the department with State Archives of Khmelnytskyi region, Central Library of Kamianets-Podilskiy named after Kost Solykha, State Museum-Reserve of Kamianets-Podilskiy, The organization of the National Unity of Ethnographers of Ukraine of Khmelnytskyi region and The Organization of The National Unity of Ethnographers of Ukraine of Kamianets-Podilskiy.

Separately we analyze the multidisciplinary cooperation of Faculty of History with the City Administration of Education and Science and regional departments of education: holding scientific methodical and methodological seminars for local and regional teachers of history, cooperation with Minor Academy of Sciences of Ukraine, holding the

second part of All-Ukrainian Academic Competitions in History, preparation of pupils for ZNO (entrance examinations).

Also we represent the major ways of cooperation of the Faculty with the chain of All-Ukrainian and local civil society organizations and unities: Kamianets-Podilskyi's center of All-Ukrainian Association "Prosvita" named after Taras Shevchenko, The Artistic Association of Writers and Painters "Kamyanyi Ostriv", The Public Association "The New Social Democratic Platform of Kamianets-Podilskyi", The Public Organization "Активна Громада".

It is highlighted that this versatile cooperation expends professional self-determination of students and allows them to get practical professional experience.

Key words: *higher education, civil society organizations, public initiative, cultural principles, education authorities, public events, socialization, cooperation*

Одержано 12 квітня 2018 року

УДК 001:94(477)(092)

В.С. Степанков

Декан А.О. Копилов: становлення і зростання історичного факультету в 1968-1975 рр.

У статті розглядається проблема з'ясування ролі особистості Анатолія Копилова у відродженні функціонування історичного факультету Кам'янець-Подільського педінституту (нині національного університету). З цією метою відзначено основні віхи його життя до обійняття посади декана, притаманні риси характеру, а також контурно окреслено витоки появи цього ВНЗ і його статус серед інших вишів СРСР. Розкрито основні напрями діяльності А. Копилова, спрямовані на створення творчого колективу, утвердження у ньому демократичної атмосфери, поваги до кожної особи. Охарактеризовано його якості як викладача і науковця, основні засади світогляду. Висвітлено характерні ознаки стилю керівництва, що сприяли зростанню факультету і його перетворенню у кращий у ВНЗ.